

ОСОБЛИВОСТІ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ШОТЛАНДІЇ

Адвокатура – незалежна і самоврядна організація кваліфікованих юристів, які надають професійну юридичну допомогу. Конституції досить рідко згадують про адвокатуру, у більшості країн, її статус регулюється законами [1].

Адвокатська система Великобританії загалом є однією з найскладніших у світі, причиною чого є традиції та консерватизм. Англійське правосуддя славиться своєю ефективністю з давніх часів, адже саме воно сприяло утвердженню головних факторів та принципів здійснення правосуддя, керуючись якими суди, що відносяться до англо-американської системи права, реалізують власні повноваження.

Наукова праця Т. Апарової «Суди і судовий процес Великобританії. Англія, Уельс, Шотландія» [2] надає досить повну інформацію про становлення, розвиток і сучасний стан судової системи Великої Британії, правозахисну діяльність адвокатів.

Історично склалося так, що сфера адвокатури у Великій Британії розділилася на два полюси – Англія/Уельс та Шотландія/Північна Ірландія – які між собою мають певні відмінності. Спільним для всіх типів адвокатури є те, що в центрі завжди знаходиться людина, щодо якої відбувається захист прав, та забезпечення того, щоб голос особи був почутий.

У випадку з Великою Британією територіальний принцип і наявність двох професій зумовлюють існування кількох асоціацій адвокатів. Наприклад, починаючи з зародження юридичної спільноти з XII століття, в Об'єднаному Королівстві існують шість асоціацій, які відповідають трьом територіям (Англія та Уельс, Шотландія, Північна Ірландія), і двом професіям (баристери (адвокати) і соліситори), які функціонують у межах цих територій [2].

Баррістер (англ. «The Bar») – це та категорія адвокатів, які працювали безпосередньо з підсудними, вели справи в судах і вважалися фахівцями з права вищого рангу [3].

Соліситор (англ. solicitor) – категорія адвокатів у Великій Британії, які переважно працюють із документами для підготовки для ведення справ баристерами – адвокатами вищого рангу [3].

Для розуміння питання щодо організації адвокатури варто зазначити, що судова система Шотландії очолюється Вищим судом правосуддя, що розглядає кримінальні справи та Сесійним судом, що розглядає цивільні та сімейні спори. Головний суд шерифа теж розглядає сімейні та цивільні

спори, а Суд шерифа – кримінальні, цивільні й сімейні спори. На нижньому рівні – Мирова юстиція, що розглядає кримінальні справи і трибунали, що заслуховують цивільні спори.

У Шотландії всі правозахисники повинні складатися членами однієї з двох корпорацій: адвокатів або соліситорів. Принцип їх відмінності такий же, як в Англії між баристерами та соліситорами, хоча історія та сучасна організація мають свої особливості.

Основна відмінність між адвокатами і соліситорами полягає в тому, що перші мають виняткове право, але виступ у вищих судах, включаючи палату лордів, коли там слухаються апеляції на рішення Сесійного суду, другі – тільки в нижчих.

Основне завдання адвоката – бути хорошим оратором, майстерним сперечальником і юридичним експертом при виборі судової позиції. Соліситор виконує всю роботу, пов'язану з підготовкою до справи, переговорами та інше. Умови прийому ту чи іншу корпорацію також різні. Проте одна умова, загальна для всіх юристів: наявність юридичної освіти.

Для того, щоб стати юристом, необхідно закінчити будь-який шотландський університет та отримати ступінь бакалавра права (L. L. B). Ті, хто збирається присвятити себе практичній роботі, повинні, окрім загальних програм, також вивчити спеціальні дисципліни, які відповідними корпораціями.

Керівним органом корпорації адвокатів у Шотландії є так званий «Факультет адвокатів» в Единбурзі [5]. Головною корпорацією є декан, а його помічником – віце-декан. Вони вибираються загальним збором адвокатів, так само як і інші особи, вибрані в раду старших членів корпорації.

Взагалі, приналежність до адвокатської корпорації відкриває дорогу до заняття високих постів, завдяки їхнім зв'язкам з політичними та діловими колами. Просування адвокатів на судові посади, як правило, є винагородою за політичну діяльність та підтримку.

Юрист, прийнятий до адвокатської корпорації, вважається молодшим адвокатом, «юніором». Скільки б він не пропрацював, він не перетвориться на старшого адвоката, доки не отримає звання «королівського радника». Це звання присуджується монархом індивідуально, за рекомендацією лорда головного судді Шотландії (лорда-голови Сесійного суду).

Королівські радники мають низку привілеїв. Їх обирають деканами та віце-деканами, призначають на вищі суддівські посади та на посади адвокатів-заступників у відомство лорда-адвоката. При цьому вони продовжують бути членами адвокатської корпорації. Так, у 1980 р. із 375 адвокатів 90 обіймали судові посади. Відповідно до Закону 1990 р. про суди та юридичне обслуговування в Шотландії може бути застосований принцип призначення на суддівські посади, встановлені для Англії та Уельсу.

Соліситори у Шотландії – корпорація складається з людей, яких

раніше називали «стряпчими» (writers) або юридичними представниками. У Шотландії близько 4 тис. соліситорів. Багато хто працює індивідуально, але більшість віддає перевагу партнерству в різних соліситорських фірмах. Багато хто також працює за наймом у великих бізнесменів, в урядових та місцевих органах.

Адвокати отримують за свою роботу та гонорари від соліситорів, які передають їм клієнтів по справах, які надходять до суду. Хоча адвокати практикують у судах Шотландії як члени факультету адвокатів, вони також можуть виступати перед Верховним судом Великобританії та іншими органами, що приймають рішення, наприклад трибуналами та арбітражами.

На відміну від соліситорів, більшість шотландських адвокатів працюють на основі самозайнятості в будівлі парламенту в Единбурзі.

Типові обов'язки адвокатів включають:

- опитування клієнтів та надання їм експертних юридичних консультацій;
- дослідження та підготовка справ і представлення їх у суді;
- написання юридичних документів та підготовка письмових заяв у цивільних справах;
- спілкування з іншими фахівцями, такими як соліситори;
- спеціалізація в окремих галузях права;
- представництво інтересів клієнтів у судах, публічних запитах, арбітражах та трибуналах;
- допит свідків.

Починаючи з молодшого рівня, адвокати несуть значну відповідальність. Вони беруть на себе велике робоче навантаження і, як очікується, дотримуються стислих термінів. Робочі години можуть бути довгими та непередбачуваними, іноді перетікаючи у вечірні та вихідні дні. Від них також можна очікувати виконання різноманітних додаткових завдань у будь-який момент. Тому вміння добре працювати під тиском, жонглюючи різними обов'язками, є життєво важливим.

Приблизно десять місяців адвокати-стажери, або «дияволи», як їх називають самі шотландці, працюють безоплатно. Кваліфіковані адвокати зазвичай заробляють 25 000–35 000 фунтів стерлінгів; ця цифра зростає з досвідом до £50 000 або більше [4].

Таким чином, організація адвокатури Шотландії суттєво відрізняється від української моделі. Вивчення зарубіжного досвіду є необхідним для удосконалення національного законодавства у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник / М. С. Горшеньова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; за заг. ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
2. Апарова Т. В. Суды и судебный процесс Великобритании. Англия,

Уэльс, Шотландия / Т. В. Апарова. Триада, Лтд, 1996. 157 с.

3. Словник української мови в 11 томах (онлайн-портал). URL: <https://slovnnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80>

4. Інтернет-ресурс з пошуку роботи для випускників ВУЗів у Великобританії. URL: <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/job-descriptions/advocate-scotland-job-description>

5. The Faculty of Advocates Edinburgh. URL: <https://www.advocates.org.uk/>

Науковий керівник: професор, доктор юридичних наук, в.о. завідувача кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Бакайнова Нана Мезенівна**